

ÜNİVERSİTEYE GİRİŞ SINAV SİSTEMİNDEKİ SON DEĞİŞİKLİĞE İLİŞKİN ÖĞRENCİLERİN ALGILARI

Doç. Dr. Mehmet Durdu KARSLI
Sakarya Üniversitesi Eğitim fakültesi
Doç. Dr. Işık Şifa ÜSTÜNER
Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Son yirmi yılda, üniversiteye giriş sınavlarında bir çok değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikler, sınav biçim ve yönteminden çok, sınav sayısı ve sınav sonuçlarının değerlendirilmesi üzerine odaklanmıştır. 1981-1998 yılları arasında üniversite giriş sınavları; öss, öys, ösys gibi farklı adlar altında tek sınav olarak veya öss ve öys adları altında iki aşamalı sınav olarak gerçekleştirildi. Ancak, bu sınavların tümü sınav biçimi ve yöntemi ile soru türü, biçimi ve çeşidi bakımından aşağı yukarı aynı veya benzer nitelikte olmuştur (Dökmen, 1992; Güvenç, 1992). Bu nedenle, üniversiteye giriş sınavlarında radikal bir değişimden söz etmek yerine, farklılık kavramından söz etmenin daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Üniversite giriş sınavlarındaki farklı uygulamalar arasında, yalnızca 30 Temmuz 1998'de yapılan uygulama bir değişim (MEB, 1998) olarak değerlendirilebilir niteliktedir. Sınav türü ve biçimi açısından olmasa da, sınavın değerlendirilmesi açısından bir değişim gerçekleşmiştir. Bu değişim, Ağırlıklı Ortaöğretim Başarı Puanının sınav sonuçlarını önemli ölçüde etkilemesi (MEB, 1999) şeklinde ortaya çıkmıştır. Her değişimde olduğu gibi, bu değişimde bazı olumluluk ve olumsuzlukları beraberinde getirmiştir.

Amaç:

Bu araştırmanın amacı; üniversite giriş sınav sistemindeki son değişiklik hakkındaki ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin algılarını belirlemek ve bu algılara dayanarak değişimin etkilerine ilişkin kestirimler yapmaktır.

Yöntem:

Betimsel nitelikteki araştırmada veriler, iki bölümden (I. Bölüm bağımsız değişkenleri, II. Bölüm bağımlı değişkenleri içermektedir) oluşan ve araştırmacılar tarafından geliştirilen bir anket ile elde edilmiştir. Hazırlanan bu anket, Antalya İl merkezinde bulunan ortaöğretim kurumları arasından rasgele seçilen 890 son sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Anketin güvenilirlik katsayısı (Alpha= .5380) olarak hesaplanmıştır. Elde edilen veriler faktör analizi, frekans, yüzde, t-test ve varyans analizi kullanılarak çözümlenmiştir.

Bulgular ve Yorum:

I. Faktör: İlgi

Madde No	Faktör Yüğü	Eigen Değeri	Deęişkenlik %
16	.773	,590	3,468
15	.695	,611	3,597
14	.651	,651	3,827
17	.382	,538	3,164

İlgi faktörü altında faktör yüğü .35'in üzerinde olan 4 madde yer almıştır. Bu maddeler şunlardır: Yeni sınav sistemiyle getirilen okul puanı uygulamasının çalışma isteğine etkisi, Yeni sınav sisteminin okula olan ilgiye etkisi, Yeni sınav sisteminin derslerle ilgili çalışmalara etkisi, Yeni sınav sisteminin velinin okula olan ilgisine etkisi.

II. Faktör: Motivasyon

Madde No	Faktör Yüğü	Eigen Değeri	Deęişkenlik %
6	.745	,979	5,758
5	.639	1,072	6,305
7	.555	,965	5,677
2	.536	1,558	9,164

Motivasyon faktörü altında faktör yüğü .35'in üzerinde olan 4 madde yer almıştır. Bu maddeler şunlardır: Yeni sınav sisteminin üniversiteye girme umuduna etkisi, Yeni sınav sisteminin istenilen yükseköğretime daha kolay girme olanağını artırıp artırmadığı, Yeni sınav sisteminin getirdiğı değişikliklerin genel olarak değerlendirilmesi, Yeni sınav sisteminin eski sınav sisteminin olumsuzluklarını giderebilme derecesi.

III. Faktör: Bilgi

Madde No	Faktör Yüğü	Eigen Değeri	Deęişkenlik %
10	.710	,848	4,991
1	.686	2,551	15,007
11	.654	,773	4,548
13	.357	,732	4,309

Bilgi faktörü altında faktör yüğü .35'in üzerinde olan 4 madde yer almıştır. Bu maddeler şunlardır: Yeni sınav sistemi hakkında yeterli bilginin olup olmadığı, Bundan önceki iki basamaklı sınav sistemi hakkında bilginin olup olmadığı, Yeni sınav sisteminin getirdiğı ortaöğretim başarı puanının ne kadar ek puan getireceğinin

bilinip bilinmediği, Lise alan kolunun seçilmesinde üniversite sınav sisteminin etkisi.

IV. Faktör: Beklenti

Madde No	Faktör Yüğü	Eigen Değeri	Deęişkenlik %
19	.825	,538	3,164
9	.413	,904	5,319
12	.351	,746	4,387

Beklenti faktörü altında faktör yükü .35'in üzerinde olan 3 madde yer almıştır. Bu maddeler şunlardır: Yeni sınav sisteminin ezberciliğın ortadan kaldırılmasında etkili olacağına inanma, Yeni sınav sisteminin eski sisteminin olumsuzluklarını giderip gideremediğı, üniversite giriş sınav sisteminin değişmesindeki temel neden.

V. Faktör: Saptama

Madde No	Faktör Yüğü	Eigen Değeri	Deęişkenlik %
3	.654	1,382	8,127
18	.614	,590	3,468

Saptama faktörü altında faktör yükü .35'in üzerinde olan 2 madde yer almıştır. Bu maddeler şunlardır: Yeni sınav sistemi nedeniyle ilgi alanda veya gitmek istenilen yükseköğretim tercihinin değişip değişmediğı, Üniversite giriş sınavına hazırlamada okulun verdiği eğitim-öğretimin değerlendirilmesi.

Faktör analizi sonucu, faktör yükleri .35'in üzerinde toplam 19 maddeden oluşan 5 faktör belirlenmiştir. Bunlar; ilgi, motivasyon, bilgi, beklenti ve saptama şeklinde adlandırılmıştır.

I. Faktöre İlişkin Bulgular:

Konular	Görüşler (n / %)		
Yeni sınav sistemiyle getirilen okul puanı uygulaması çalışma isteğinizi ne yönde etkiledi	Olumlu 377 / 42.6	Olumsuz 216 / 24.4	Etkilemedi 281 / 31.8
Yeni sınav sistemi okula olan ilginizde ne tür bir etki yarattı	İlgi arttı 217 / 24.5	İlgi azaldı 230 / 26.0	Etkilemedi 423 / 47.9
Yeni sınav sistemi derslerinizle ilgili çalışmalarınızı ne yönde etkiledi	Olumlu 343 / 38.8	Olumsuz 157 / 17.8	Etkilemedi 384 / 43.4
Yeni sınav sistemi velinizin okula olan ilgisinde ne tür bir etki yarattı	İlgi arttı 133 / 15.0	İlgi azaldı 63 / 7.1	Etkilemedi 688 / 77.8

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, yeni sınav sisteminin ilgi yaratma konusunda önceki sistemden farklı ciddi bir etki yaratmadığı görülmektedir.

II. Faktöre İlişkin Bulgular:

Konular	Görüşler (n / %)		
Yeni sınav sistemi üniversiteye girme umudunuzda ne tür bir etki yarattı	Olumlu 392 / 44.3	Olumsuz 288 / 32.6	Etkilemedi 204 / 23.1
Yeni sınav sisteminin istediğiniz yükseköğretime daha kolay girme olanağını artırdığına inanıyor musunuz	Evet 327 / 37.0	Hayır 382 / 43.2	Yanıt yok 175 / 19.8
Yeni sınav sisteminin getirdiği değişiklikleri genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz	Olumlu 306 / 34.6	Olumsuz 260 / 29.4	Kararsız 318 / 36.8
Yeni sınav sistemi eski sınav sisteminin olumsuzluklarını giderebildi mi	Evet 203 / 23.0	Hayır 416 / 47.1	Kararsız 265 / 30.0

Yeni sınav sisteminin motivasyon sağlama konusunda eski sınav sisteminden farklı ciddi bir etki yaratmadığını yukarıdaki veriler ortaya koymuştur.

III. Faktöre İlişkin Bulgular:

Konular	Görüşler (n / %)		
Yeni sınav sistemi hakkında yeterli bilginiz var mı	Evet 245 / 27.7	Hayır 156 / 17.6	Kısmen 483 / 54.6
Bundan önceki iki basamaklı sınav sistemi hakkında bilginiz var mı	Evet 232 / 26.2	Hayır 195 / 22.1	Kısmen 457 / 51.7
Yeni sınav sisteminin getirdiği ortaöğretim başarı puanının size ne kadar ek puan getireceğini biliyor musunuz	Evet 325 / 36.8	Hayır 188 / 21.3	Kısmen 371 / 42.0
Lise alan kolunuzu seçmenizde üniversite sınav sisteminin etkisi oldu mu	Evet 391 / 44.2	Hayır 397 / 44.9	Emin değil 96 / 10.9

Yukarıdaki tabloda yer alan veriler; yeni sınav sisteminin bilgi konusunda eski sistemden pek farklı olmadığını ortaya koymaktadır.

IV. Faktöre İlişkin Bulgular:

Konular	Görüşler	
Yeni sınav sisteminin ezberciliğin ortadan kaldırılmasında etkili olacağına inanıyor musunuz	Evet 353 / 39.9	Hayır 531 / 60.1
Yeni sınav sistemi eski sınav sisteminin aşağıdaki olumsuzluklarını giderebilmiş midir	<u>n</u>	<u>%</u>
• Ağırlıklı ortaöğretim başarı puanı	82	9.3
• Soru ağırlıkları	377	42.6
• Alan kollarındaki dengesizlik	107	12.1
• Hiçbir olumsuzluğu giderememiştir	205	23.2
• Eskisinden daha çok olumsuzluk yarattı	113	12.8
Sizce üniversite giriş sınav sisteminin değişmesindeki temel neden aşağıdakilerden hangisidir	<u>n</u>	<u>%</u>
• Ortaöğretime olan ilgiyi artırmak	291	32.9
• Eski sınav sisteminin olumsuzluklarını gidermek	334	37.8
• Okul türleri arasında denge kurmak	70	7.9
• Sınav sayısını azaltmak	10	1.1
• Diğer	119	21.2

Yeni sınav sisteminin ezberciliği ortadan kaldıracağı ve eski sistemin birçok olumsuzluğunu ortadan kaldıracağına ilişkin beklentileri büyük oranda karşılamadığı, yalnızca soruların ağırlıkları açısından olumlu bir etki yaptığı görülmektedir.

V. Faktöre İlişkin Bulgular:

Konular	Görüşler	
	Evet	Hayır
Yeni sınav sistemi nedeniyle ilgi alanınızda veya gitmek istediğiniz yükseköğretim hakkında fikriniz değişti mi	286 / 32.4	366 / 41.4
Üniversite giriş sınavına hazırlamada okulunuzun size verdiği eğitim-öğretimi 5 puan üzerinden değerlendiriniz	<u>n</u>	<u>%</u>
• Peki	48	5.4
• İyi	260	29.4
• Orta	249	28.2
• Zayıf	310	35.1

Yükseköğretime ilişkin öğrenci fikirleri ve tercihleri yeni sınav sisteminde de genellikle bir değişiklik yaratmadığı, orta dereceli okulların eğitimini öğrencilerin ortanın altında şeklinde değerlendirdikleri yukarıdaki verilerde ortaya çıkmıştır.

Bağımlı Değişkenlerin Etkisine İlişkin Bulgular:

Annenin Eğitim Durumunun Faktörler Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Faktörler	Kareler Ortalaması	SD	Ortalamanın Karesi	F Değeri	Anlamlılık Düzeyi
FAK.1 Grup İçi	26.190	4	6.547	1.643	.212
Grup Ortalaması	3943.738	881	4.476		
Toplam	3969.928	885			
FAK.2 Grup İçi	99.047	4	24.762	5.510	.000
Grup Ortalaması	3959.093	881	4.494		
Toplam	4058.140	885			
FAK.3 Grup İçi	115.362	4	28.841	9.172	.000
Grup Ortalaması	2770.282	881	3.144		
Toplam	2885.644	885			
FAK.4 Grup İçi	137.909	4	34.477	6.822	.000
Grup Ortalaması	4452.129	881	5.053		
Toplam	4590.037	885			
FAK.5 Grup İçi	3.032	4	.758	.352	.843
Grup Ortalaması	1897.582	881	2.154		
Toplam	1900.614	885			

Varyans analizi sonucunda; annenin eğitim durumunun motivasyon, bilgi ve beklenti faktörlerini oluşturan konulara ilişkin görüşlerde anlamlı fark yarattığı ($p < .05$) ancak ilgi, ve saptama faktörlerinin içerdiği konular üzerinde etki yapmadığı ($p > .05$) belirlenmiştir.

Babanın Eğitim Durumunun Faktörler Üzerindeki Etkisine İlişkin

Varyans Analizi Sonuçları

Faktörler	Kareler Ortalaması	SD	Ortalamanın Karesi	F Değeri	Anlamlılık Düzeyi
FAK.1 Grup İçi	18.906	5	3.781	.842	.520
Grup Ortalaması	3951.022	880	4.490		
Toplam	3969.928	885			
FAK.2 Grup İçi	140.858	5	28.172	6.329	.000
Grup Ortalaması	3917.282	880	4.451		
Toplam	4058.140	885			
FAK.3 Grup İçi	144.669	5	28.934	9.289	.000
Grup Ortalaması	2740.975	880	3.115		
Toplam	2885.644	885			
FAK.4 Grup İçi	22.925	5	4.585	.883	.492
Grup Ortalaması	4567.113	880	5.190		
Toplam	4590.037	885			
FAK.5 Grup İçi	13.493	5	2.669	1.258	.280
Grup Ortalaması	1887.121	880	2.144		
Toplam	1900.614	885			

Babanın eğitim durumunun motivasyon ve bilgi faktörlerini oluşturan konulara ilişkin görüşlerde anlamlı fark yarattığı ($p < .05$) ancak ilgi, beklenti ve saptama faktörlerinin içerdiği konular üzerinde etki yapmadığı ($p > .05$) varyans analizi sonucunda ortaya konmuştur.

Sınava Girdiği Bölümün Faktörler Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Faktörler	Kareler Ortalaması	SD	Ortalamanın Karesi	F Değeri	Anlamlılık Düzeyi
FAK.1 Grup İçi	90.708	7	12.958	2.933	.005
Grup Ortalaması	3879.220	878	4.418		
Toplam	3969.928	885			
FAK.2 Grup İçi	61.761	7	8.823	1.938	.061
Grup Ortalaması	3996.379	878	4.552		
Toplam	4058.140	885			
FAK.3 Grup İçi	182.639	7	26.091	8.475	.000
Grup Ortalaması	2703.005	878	3.079		
Toplam	2885.944	885			
FAK.4 Grup İçi	80.695	7	11.528	2.245	.029
Grup Ortalaması	4509.343	878	5.136		
Toplam	4590.037	885			
FAK.5 Grup İçi	28.223	7	4.032	1.891	.068
Grup Ortalaması	1872.361	878	2.133		
Toplam	1900.614	885			

Varyans analizi sonuçları; sınava girilen bölümün ilgi, bilgi ve beklenti faktörlerini oluşturan konulara ilişkin görüşlerde anlamlı fark yarattığını ($p < .05$) ancak

motivasyon ve saptama faktörlerinin içerdiği konular üzerinde etki yapmadığı (p>.05) belirlenmiştir.

Üniversiteye Hazırlık Kursuna Gitmenin Faktörler Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Faktörler	Kareler Ortalaması	SD	Ortalamanın Karesi	F Değeri	Anlamlılık Düzeyi
FAK.1 Grup İçi	45.947	2	22.974	5.170	.006
Grup Ortalaması	3923.980	883	4.444		
Toplam	3969.928	885			
FAK.2 Grup İçi	138.055	2	69.028	15.548	.000
Grup Ortalaması	3920.085	883	4.440		
Toplam	4058.140	885			
FAK.3 Grup İçi	223.432	2	111.716	37.054	.000
Grup Ortalaması	2662.213	883	3.015		
Toplam	2885.644	885			
FAK.4 Grup İçi	171.201	2	85.601	17.105	.000
Grup Ortalaması	4418.836	883	5.004		
Toplam	4590.037	885			
FAK.5 Grup İçi	8.855	2	4.427	2.067	.127
Grup Ortalaması	1891.759	883	2.142		
Toplam	1900.614	885			

Varyans analizi sonucunda; üniversiteye hazırlık kursuna gitmenin yalnızca saptama saptama faktörünün içerdiği konular üzerinde etki yapmadığı (p>.05), diğer 4 faktörü oluşturan konulara ilişkin görüşlerde anlamlı fark yarattığı (p<.05) görülmüştür.

Ders Çalışma Şeklinin Faktörler Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Faktörler	Kareler Ortalaması	SD	Ortalamanın Karesi	F Değeri	Anlamlılık Düzeyi
FAK.1 Grup İçi	94.729	11	8.612	1.942	.031
Grup Ortalaması	3875.199	874	4.434		
Toplam	3969.928	885			
FAK.2 Grup İçi	62.896	11	5.718	1.251	.249
Grup Ortalaması	3995.244	874	4.571		
Toplam	4058.140	885			
FAK.3 Grup İçi	49.764	11	4.524	1.394	.170
Grup Ortalaması	2835.880	874	3.245		
Toplam	2885.644	885			
FAK.4 Grup İçi	115.631	11	10.512	2.053	.021
Grup Ortalaması	4474.406	874	5.119		
Toplam	4590.037	885			
FAK.5 Grup İçi	18.009	11	1.637	.760	.680
Grup Ortalaması	1882.605	874	2.154		
Toplam	1900.614	885			

Ders çalışma şeklinin ilgi ve beklenti faktörlerini oluşturan konulara ilişkin görüşlerde anlamlı fark yarattığı ($p < .05$) diğer 3 faktörün içerdiği konular üzerinde etki yapmadığı ($p > .05$) faktör analizi sonuçlarında görülmektedir.

Cinsiyetin Faktörler Üzerindeki Etkisine İlişkin T-Test Sonuçları

	Cinsiyet	N	X	Std. Sapma	t	SD	Anlam. Düz	Ort. Farkı
FAK.1	1	523	8,1128	2,0633	2,014	878	,044	,2921
	2	357	7,8207	2,1830				
FAK.2	1	523	7,7476	2,1931	,779	878	,436	,1146
	2	357	7,6331	2,0656				
FAK.3	1	523	7,4685	1,8612	3,223	878	,001	,3984
	2	357	7,0700	1,7086				
FAK.4	1	523	6,6769	2,4102	3,347	878	,001	,5200
	2	357	6,1569	2,0287				
FAK.5	1	523	4,7553	1,4534	1,099	878	,272	,1103
	2	357	4,8655	1,4741				

Varyans analizi sonucunda; deneklerin cinsiyetinin ilgi, bilgi ve beklenti faktörlerini oluşturan konulara ilişkin görüşlerde anlamlı fark yarattığı ($p < .05$) ancak motivasyon ve saptama faktörlerinin içerdiği konular üzerinde etki yapmadığı ($p > .05$) belirlenmiştir.

Sonuç:

Araştırma sonuçlarına göre yeni sınav sistemiyle getirilen okul puanı uygulamasının ne ders çalışmaya ne de öğrencilerin ve velilerin okula olan ilgilerine ciddi bir etki etmemiştir. Aynı şekilde; istenilen yükseköğretime daha kolay girme, eski sınav sisteminin olumsuzluklarını giderebilme gibi konularda önemli katkı getiremediğinden motivasyon açısından da önemli bir etkisi olamamıştır. Öte yandan; yeni sınav sistemi hakkında tıpkı eski sınav sisteminde olduğu gibi yeterli bilginin sağlanamaması ve yeni sınav sisteminin getirdiği ortaöğretim başarı puanının ne kadar ek puan getireceğinin bilinmemesi sonucu lise türünün ve alan kolunun seçilmesinde yeni sorunlar yaratmıştır. Ayrıca; yeni sınav sisteminin ezberciliği ortadan kaldıracağı, okul başarısını teşvik edeceği şeklindeki görüş ve beklentiler, 1500 civarındaki (Sabah, 27 Temmuz 2000) lise birincisinin üniversiteye girememesi nedeniyle olumsuz bir etki yaratmıştır.

Bu araştırmanın sonuçları, üniversiteye girişte sınav tür ve sayısının değişmesinin sorunların büyük bir kısmı için çözüm getiremediğine ilişkin araştırma bulgularını (Aşkar, 1985; Oral, 1983; Tezbaşaran, 1987) desteklemektedir. Yine, bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, üniversiteye girişte ortaöğretim başarı puanı, ağırlıklı ortaöğretim başarı puanı, okul türü ve alan türü gibi çeşitli puan uygulamalarının üniversiteye giriş için kullanılmasının daha olumlu olduğu yönündeki araştırma sonuçlarıyla (Berberoğlu, 1988; Oral, 1985; Toker, 1980; Toker, 1986; ÜSYM, 1981) benzerlik göstermektedir.

Üniversite giriş sınavındaki tüm değişiklikler ve yeni uygulamalar, Üniversiteye giriş ile ortaöğretimin geleceği arasında ilişki olup olmadığına ilişkin bir araştırmaya ulaşılamamış olmasına rağmen, ülkemizde özellikle son bir yılda böyle bir ilişkinin olduğunu gösteren gelişmeler yaşanmaktadır.

Kaynakça

- Dökmen, 1992;
Güvenç, 1992
MEB, 1998, ÖSYM sınav kitapçığı
MEB, 1999, ÖSYM sınav kitapçığı
Sabah, 27 Temmuz 2000
Aşkar, P., (1985). Yükseköğretime Öğrenci Seçme ve Yerleştirme sisteminin geçerliği, Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi.
Oral, T.(1983). 1981 yılında Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavlarına katılan adayların yükseköğretim programı tercihleri üzerine bir araştırma. Yayınlanmamış rapor. Ankara: ÖSYM:
Tezbaşaran, A.(1987). ÖSYS Testlerinden Yoklanmak İstenen Beceriler. Yayınlanmamış rapor. Ankara: ÖSYM.
Berberoğlu, G.(1988). Seçme amacıyla kullanılan testlerde Rasch Modeli'nin katkıları. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi.
Oral, T. (1985). Lise başarı ölçüleri ile ÖSYS puanları arasındaki uyum. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi.
Toker, F. (1980). Ortaöğretim yıllık başarı ortalamalarının yükseköğretime öğrenci seçme ve yerleştirmede kullanılması. Yayınlanmamış rapor. Ankara: ÜSYM, Araştırma Geliştirme ve Proje Birimi.
Toker, F. (1986). Ortaöğretim başarı puanlarının yükseköğretim kurumlarına öğrenci seçme ve yerleştirme sınavlarında kullanılması. Yayınlanmamış rapor. Ankara: ÜSYM, Araştırma Geliştirme ve Proje Birimi.
ÜSYM, (1981). Ortaöğretim yıl sonu başarı ortalamalarının öğrenci seçme ve yerleştirme sınavı puanlarına katılması. Ankara: ÜSYM.